

CASE, CONACE ȘI PALATE VECHI ROMÂNEȘTI*

de Corina Nicolescu

Lucrarea regretatei specialiste Corina Nicolescu, consacrată arhitecturii laice medievale românești, a văzut lumina tiparului în Editura Meridiane din București. Volumul este alcătuit din cinci capitole, precedate de Cuvântul înainte al autoarei și continuate cu o scurtă încheiere, o substanțială bibliografie a temei și rezumat în limba franceză. Oportunitatea acestei lucrări este incontestabilă, atât din punctul de vedere al tematicii, cât și din acela al necesității valorificării importantului bagaj de date obținute în ultimele decenii de către istoriografia românească. Autoarea folosește, cu discernămint, câteva principale categorii de izvoare: arheologice, însemnări ale călătorilor străini, cronica tuturor acestora alăturându-se descrierilor făcute de autoare în urma cercetărilor la fața locului, parcurgera literaturii de specialitate etc. Cum este și firesc, primul capitol pune cititorul la curent cu stadiul cercetărilor, subliniindu-se aportul excepțional al savantului Nicolae Iorga, activitatea largă a arheologului medievist Virgiliu Drăghiceanu, amplele investigații privind arhitectura civilă feudală efectuate de istoricii contemporani. Cu cel de-al doilea capitol intitulat „Categoriile de locuințe și rolul lor în vechea arhitectură românească” se pătrunde în miezul temei urmărite. Corina Nicolescu considera, pe bună dreptate, că avem în creația noastră materială un tip de casă tradițională care face legătura între preistorie, lumea geto-dacă și evul de mijloc. Această construcție prezintă un caracter unitar pe tot cuprinsul țării, păstrând totodată amprenta arhitecturii în lemn. Orașul, la rândul său, a impus crearea unui tip de casă specific, ale cărui trăsături derivă din filonul tradițional al construcției sătești. Cel de-al treilea capitol al volumului prezentat este intitulat „Cultura lemnului și locuința străveche românească”. Concluzia centrală la care ajunge autoarea este că arhitectura originară a teritoriului românesc a fost de lemn și ea a influențat, într-o măsură mai mică sau mai mare, construcțiile de zid. Teza aceasta de o importanță deosebită reclamă

aprofundare, prin valorificarea cât mai completă a tuturor datelor problemei. Cel mai cuprinzător spațiu a fost acordat capitolului patru: „Originile locuinței de zid în raport cu Bizanțul, Orientul Apropiat și Occidentul. Notele proprii casei vechi românești”. Însuși titlul capitolului vădește o viziune proprie a autoarei asupra începuturilor și a evoluției construcției de zid, pe teritoriul extra carpatin. Chiar dacă nu putem fi de acord cu multitudinea de influențe propuse de Corina Nicolescu este cert faptul că arhitectura noastră de zid s-a dezvoltat în cadrul unui larg spațiu geografic, în care a iradiat cultura materială și spirituală bizantină, nu numai în secolele de

existență a puterii imperiale constantinopolitane ci și mult mai târziu. Simbioza creației autohtone, cu aceste influențe venite din bazinul estic mediteranean sau din zona centrală a Europei, găsește în paginile datorate Corinei Nicolescu numeroase exemple. Extrem de valoroase sînt considerațiile privind relația dintre arhitectura profană și cea religioasă, vădită în materialul și în tehnica de construcție, în modul de boltire etc. Cel de-al cincilea capitol „Decorația interioară” atrage atenția asupra varietății modalităților de înfrumusețare a casei de zid: pictură, motiv în stuc, placare cu faianță polieromă, mozaic, aplică de lemn, covoare etc.

În multe probleme cartea prezentată poate fi considerată deschizătoare de drumuri. Autoarea, de numele căreia se leagă o prețioasă operă consacrată civilizației medievale românești, a reușit să redea o viziune cuprinzătoare și asupra construcției civile din sec. XIV–XIX. Fără a scădea valoarea incontestabilă a cărții sîntem nevoiți să semnalăm și unele carențe. O asemenea lucrare trebuia să reflecte subiectul abordat pe întregul teritoriu al țării, ori Corina Nicolescu s-a oprit, cu predilecție, asupra Țării Românești și Moldovei. Se impunea, de asemenea, menționarea studiilor și publicațiilor din care au fost preluate multe din reconstituirile ce însoțesc textul. Unele lipsuri se datoresc stadiului de elaborare. Se afirmă că orașul București a înglobat pe parcursul dezvoltării „cîteva sute de sate” (p. 25), fapt cu mult exagerat avînd în vedere că documentele emise, pînă la începutul secolului al XVII-lea, atestă 41 așezări rurale pe actualul teritoriu al Capitalei. Procedul încasării bolovanilor cu cărămida este romano-bizantin și nu bizantin (p. 42), avariarea cetății București s-a produs în noiembrie 1476 și nu în 1473 (p. 44), casele lui Toma Cantacuzino din București se construiau în 1708 și nu 1718 (p. 52) ș.a. Fără îndoială că se resimte lipsa controlului final care ar fi determinat îndepărtarea unor carențe de genul celor menționate mai sus. Dincolo însă de aceste lipsuri, lucrarea *Case, conace și palate vechi românești* se înscrie printre publicațiile de seamă ale anului 1979.

* Corina Nicolescu, *Case, conace și palate vechi românești*, Editura Meridiane, București, 1979. 110 p. și ilustr.

PANAIT I. PANAIT